

COMMUNIO

Stavět mosty

Pozdrav biskupů Utrechtské unie při příležitosti 125. výročí jejího založení.

„Utrechtská unie je společenstvím církví a biskupů stojících v jejich čele, kteří jsou rozhodnutí zachovávat a dále předávat víru, kult a podstatnou strukturu nerozdělené Církve prvního tisíciletí.“

Tak zní první věta Statutu Utrechtské unie a vedení tímto úmyslem setkali se biskupové 24. září 1889 v utrechtském biskupském domě. Chtěli si být vzájemně společenstvím a chtěli, aby se jejich církve vnímaly jako sesterské. Základ společenství našli v pojetí Vincence Lerinského:

„Chceme zachovávat to, co bylo věřeno všude, vždy a všemi; protože to je vpravdě a skutečně katolické.“

Biskupové tím měli v úmyslu ukázat, že soukromé názory nemohou být jednostranně prohlašovány za pravdu, protože tím by bylo společenství zničeno. Pravda je společným úkolem a cílem hledání ve společenství. K tomuto hledání jsou lidé povoláni samotným Bohem, který jim dává příležitost, aby, povzbuzeni Duchem, mohli cestou následování Ježíše nalézat „pravou lásku“. Toto hledání je cestou církve jakožto společenství, ke které jsou v zásadě povoláni všichni lidé. Církev je společenstvím, a z tohoto důvodu jsou odloučení, v jejichž důsledku vznikly starokatolické církve, pociťována ještě stále jako rány. Postupem let se rány zahojily, ale jizvy přesto zůstávají. Kdo věří ve smíření, které nám bylo ukázáno v Ježíši, nehledá odloučení, nýbrž společenství. Proto též skrze bolestné odloučení k nám hovoří Pán a zve nás, abychom přese všechno byli svědky smíření a společenství. To

byla motivace biskupů před 125 lety, o to nám jde i dnes. Tato skutečnost je určující pro naše povolání, naši misii a naši spiritualitu.

Uskutečňování jednoty

O rozdělení církve nikdo neusiloval. Ale bylo tomu tak, že zde existoval určitý úhel pohledu církve a tento úhel pohledu nakonec byl důvodem rozdělení. Východiskem i cílem bylo hlásání evangelia a byl zastáván názor, že církevní realita činila hlásání obtížným. Rozdíly mezi křesťany i strach mnohých katolických kruhů před moderním vývojem stály tomuto hlásání v cestě. Alternativu k popsáným problémům spatřovali někteří katoličtí křesťané v návratu k víře starých církví. Podle jejich mínění cesta stažení se ze společnosti či negování vědeckých potažmo kulturních otázek nevede ke spáse. Kromě toho si tito katolíci druhé poloviny 19. století kladli otázku, do jaké míry jsou církevní odloučení ještě smysluplná. Starokatolické hnutí bylo vlastně ekumenickým hnutím před tím, než byl tento pojem poprvé formulován, a pokoušelo se od počátku aktivně znovu vytvářet jednotu s ortodoxními církvemi a Anglikánským společenstvím.

Pro starokatolické hnutí bylo otázkou přežití ustavit se v některých zemích jako místní katolické církve. To byl nejdříve případ Švýcarska a Německa. Spolu s nizozemskou církví, která vznikla jinak, avšak ve snahách tohoto hnutí se poznala, se tyto církve chopily iniciativy k vytvoření mezinárodního svazku starokatolických církví: Utrechtské unie. Další církve se později k této Utrechtské unii připojily. Zůstává

smutnou skutečností, že právě ti, kteří se cítili povoláni bojovat za jednotu Církve, byli odloučeni od církve, kterou tak milovali. To je snad i důvod, proč tyto církve ani Utrechtská unie nikdy neměly velké mocenské ambice. V rámci světové Církve jsme si vždy přáli být těmi, kdo umožňují větší spolupráci a společenství různých církví. Unie chtěla stavět mosty a být centrem setkávání křesťanů různých tradic. Tímto způsobem chtěla přispívat k ekumenickému ideálu jednoty křesťanů. Utrechtská unie se až do dneška zasazuje za ekumenu. Vedle toho, že je přirozeně přístupna novým členům, angažuje se i v dialogu s velkými křesťanskými tradicemi a chtěla by být místem setkávání pro křesťany, kteří hledají vzájemné společenství v katolickém pohledu staré Církve.

Vize pro Církev

Starokatolická církev se ve své ekleziologické identitě a teologické programovosti orientuje podle vzoru staré Církve. Jde přitom o zachování kontinuity s apoštolským původem Církve. Zásadní význam přitom mají tři následující body:

Církev je společenstvím spásy, protože v ní se uskutečňuje spása darovaná Bohem lidem. Protože spása musí být konkrétně zakusitelná (jinak by nebyla spásou), uskutečňuje se v lidských konkrétních životních okolnostech. Proto je církev vždy církví místní, jakož i koncilárním společenstvím místních církví. Spása je „smířením“. Jde o smíření, jak nám bylo Bohem darováno v Kristu Ježíši, a souvisí se smířením člověka se sebou samotným, mezi lidmi navzájem i se smířením s Bohem. Církev je službou smíření, které působí Bůh. Tato služba je rozhodující pro misijní poslání církve. Smíření je předpoklad opravdového

pokračování na str. 4

Obsah

homilie	7
Starokatolický kongres 2014	10
Rozhovor s Evou Pudilovou a Ľehořem Žywczokem	12
Dějiny českého starokatolictví	14
Hvízdající biskup	18
100 let kostela v Šumperku	19
Přijela pout'.....	21
Zprávy.....	23

COMMUNIO – vydává Starokatolická církev v ČR, Na Bateriích 27, Praha 6, 162 00
ISSN 1805-1243
Registrační číslo MK ČR E 20002.
Vyšlo 23. 10. 2014
tel. 224 319 528
e-mail: stkat@starokatolici.cz
www.starokatolici.cz

Za toto číslo zodpovídá redakční rada.
Náklady na výrobu tohoto čísla činí 20 Kč. Děkujeme za příspěvek na papír a tisk.
Grafická úprava a DTP: Marek Bárta
Neoznačené fotografie archiv redakce.

společenství. Eucharistie je pramenem a výrazem církve chápané jakožto společenství, jež je slavena biskupem, stojícím v čele, případně knězem ve spojení s ním. Úřad je nutno chápat jako spojení místní církve s jejím počátkem a jakožto znamení jednoty.

Při budování společenství jsme se nechali vést některými významnými přesvědčeními staré Církve. Když se hovoří o univerzalitě křesťanského poselství, jež přijetí je v zásadě možné pro všechny kultury v jejich odlišných formách, pak právě starocírkevní model *communio* místních církví nabízí možnost zakoušet jak jednotu v podstatných ohledech, tak i různost forem církevního života. Přijímání odlišnosti druhých a jiných kultur je přitom základním předpokladem toho, aby církevní *communio* vůbec mohlo fungovat ve smyslu solidárního společenství, které umožňuje zakusit smíření a spásu. Totéž platí pro zde nezbytné procesy výměny a komunikace. Ty jsou pro zdar společenství víry rovnoprávných a rovnocenných místních a národních církví přímo konstitutivní. Tato komunikace uvnitř místních církví a dále na úrovni *communio* je pro zdar společenství nezbytná.

Duchovní cesta

Katolicita církve není v prvé řadě teologickým stanoviskem, ale vírou, že ve vztahu lidí celého světa nám má Duch svatý co říci. Naše tradice nám nedává jen několik zajímavých ideologických principů, které by naše církev zdobily pouze vnějškově. Nabízí nám umění, které potřebujeme, abychom se mohli odvážit do života a do světa. Naše tradice nás zve brát lidi a svět tak vážně, jak to činí Pán Bůh.

Ve starokatolickém pojetí křesťanského bytí existují tři klíčová témata: otevřenost, vzájemnost a účast.

Nejdříve slovo k otevřenosti. Mohli bychom ji překládat jako potřebu upřímnosti (authenticity), jež je starokatoličkám a starokatolikům tak drahá. Nestačí jim jednoduché odpovědi. Žijí život takový, jaký je. Uprostřed života chtějí slyšet Boží slovo. Chtějí uskutečňovat dialog mezi Božím slovem, situací, ve které se nacházejí, a světem. Víra koneckonců není jistou a uzavřenou záležitostí.

Vzájemnost je druhým klíčovým tématem. To nejkrásnější, co se člověku může přihodit, je dokázat se spojit s lidmi, kteří se poohlížejí po společnicích. I v tom může člověk zakusit spojení s Bohem. Bůh se cele spojil s lidmi. Vzájemnost znamená také být k dispozici. Kdo se stal společníkem druhého, je mu k dispozici, aby spolu drželi hlídku a vyhlíželi novou životní kvalitu a společně na ní pracovali. Spolu s Bohem doufáme, že lidský život a život světa bude více a více nabývat „kvalitu království.“ Kvalita přímo souvisí s odpouštěním, smiřováním se, vytvářením místa pro druhého, poskytováním si šancí, s jednotou a pokojem.

Bůh přitom jde před námi, a proto víra není ničím jiným než „spolu-působením s Bohem.“ Trojjediný Bůh je společenstvím v sobě. Věřit znamená přijmout pozvání účasti na tomto společenství. Účast na Božím bytí ve společenství: to je víra. To je třetí téma. Možnost mít účast na Božím společenství je čistou milostí: je darem, darem pro život! Církev je výrazem tohoto života ve společenství. Zmrtvýchvstalý Pán je hlavou Církve, protože bez jeho vedení nemáme směr. On je tím, od kterého se učíme lásce. Duch Boží je tím, kdo dává našim srdcím milovat. Duch dává každému zvláštní dary, které významně přispívají k budování celku, takže Církev ve světě vydává svědectví o „kvalitě království!“ To nevychází

z nás samotných: dostává se nám ho vždy nově, když v Ježíšově jménu lámeme chléb a sdílíme kalich. Pak jsme vždy nově přetavováni v jeden lid, který smí žít z Boží lásky.

Od Církve smíme očekávat, že bude vyprávět Ježíšův příběh a přitom jej i aktivně žít. K tomu je třeba velké otevřenosti, jež vede ke spojení a k silnému spolupůsobení s Bohem.

Aktuální povolání Utrechtské unie

Starokatolické církve jsou povolány k tomu, aby přispívaly ke katolicitě Církve. Základní podmínkou pro realizaci tohoto povolání je možnost zakoušet síly „spirituality společenství“ uvnitř obce a diecéze. Tak si uvědomujeme, jak přispívat celé Církvi, univerzální Církvi. Sami dokážeme zakoušet, jak tato spiritualita otevřenosti, vzájemnosti a účasti propojuje nejen naše církve Utrechtské

unie, ale pojí nás i s filipínskými či indickými církvemi. Tato spiritualita je příspěvkem k jednotě a katolicitě Církve. Starokatolíci existují, aby „Církev mohla být „katoličtější“: to znamená mít vztah současně k Zemi, jakož i k nebesům.

Kdyby člověk chtěl mluvit o „starokatolickém charismatu“, pak půjde o snahu o to, aby víra měla vždy co dočinění se vztahovostí a silným zaujetím, s Boží vztahovostí a Božím silným zaujetím, jehož jsme jako Církev účastni. To je esencí spirituality „Trojice“ otevřenosti-vzájemnosti-účasti.

Cítíme, že tento způsob přístupu ke světu a církvi je jinými křesťany oceňován. Je to znamení toho, že i v této oblasti univerzální Církve ještě pro starokatolické církve existuje povolání. Proto není významná jen naše spolupráce uvnitř Utrechtské unie, ale také naše společná ekumenická práce. To znamená, že

se musíme chopit iniciativ k vytváření nových partnerství s církvemi a aktivně rozšiřovat naše ekumenické dohody. To znamená, že i do mezinárodní ekumenické oblasti máme naši spiritualitu přinášet a obohacovat jí křesťany a křesťanky jiných církví. V tomto kontextu musí být jasné, že naše skromná velikost je spíše ku prospěchu, protože pro nikoho nepředstavuje ohrožení. Na tomto „umenšení“ stojí naše „autorita“.

Dosáhli jsme již několika zajímavých výsledků, přesto ale stojíme teprve na počátku cesty, která nás vede do budoucna. Je důležité, aby bylo ekumenické snažení podporováno a aby se na něm podílelo co nejvíce stran. Proto bychom vás rádi vyzvali, abyste toto úsilí podpořili svými sympatiemi a modlitbami. A kde je to možné, abyste se i přímo angažovali v ekumeně, kterou by naše církevní obce měly nést spolu.

V naší době, ve které je křesťanský svět rozdělen i mnoha otázkami morálky, je též velmi důležité stavět most mezi takzvanými „liberály“ a „konzervativci.“ Bylo by krátkozraké se v teologii nebo etice přiznat k jednomu či druhému směru. Měli bychom se daleko spíše snažit obě strany přivádět k sobě, a tak přispívat k tomu, aby bylo možné jejich stanoviska poznávat.

I v tomto bodě se pro nás hodí role „svolavatele“ (anglicky: „convener“), který skrze své povolání vyzývá k rozhovoru. Snad by i v tomto bodě mohla hrát stimulující roli autorita, kterou tradičně disponují staré biskupské stolce, jako ten utrechtský.

„Co všude, vždy a všemi bylo věřeno...“

Výzva Vincence Lerinského ke stavění mostů a hledání společenství přetrvává. Mnich

z Lérins hledal cestu pro pestré křesťanství, kterému hrozilo, že se stane nesouvztažným chaosem. I v naší době je pestrost křesťanstva velmi značná, a následkem toho je často příliš velká i jeho nejednotnost. Tím se křesťanstvo neliší od světa, ve kterém žije. O to znatelněji volá Bůh křesťany, aby vsadili na znamení smíření, jednoty a společenství, která svět tolik potřebuje. Ke 125. výročí našeho společenství vyslovujeme jako biskupové církví Utrechtské unie nahlas a zřetelně své odhodlání. Naše spiritualita otevřenosti, vzájemnosti a účasti v nás probouzí charisma stavitele mostů a činí z unijních církví a unie samotné místo setkávání, kde – ještě stále – lze nacházet společenství a jednotu jakožto dar od Boha, Otce, Syna i Ducha svatého. Bůh budiž požehnán v tento pamětní den za všechno, co naše církve směly znamenat za posledních 125 let, Bohu díky za to, co v nás jeho Duch až do dnešního dne působí.

- + Joris A.O.L. Vercammen, *arcibiskup utrechtský, předseda Mezinárodní starokatolické biskupské konference*
- + Harald Rein, *biskup Starokatolické církve Švýcarska, sekretář Mezinárodní biskupské konference*
- + Dušan Hejbal, *biskup Starokatolické církve v České republice*
- + John Okoro, *biskup Starokatolické církve Rakouska*
- + Mathias Ring, *biskup Katolického biskupství starokatolíků v Německu*
- + Dirk Jan Schoon, *biskup haarlemský*
- + Wiktor Wysoczanski, *biskup Polskokatolické církve v Polsku*

Homilie z úvodní bohoslužby

31. starokatolického kongresu

Skutky apoštolů 8, 13–35

Milé sestry a bratři,

Santiago de Compostela, město na severu Španělska, kde se nachází hrob apoštola Jakuba, je již po staletí cílem tisíců poutníků. Často přicházejí pěšky. Protože při chůzi, která trvá celé dny, se život navrací zpět ke své podstatě. Tak své místo nachází i zranitelnost. Zranitelnost nám umožňuje poznat sebe sama. Jsme lidé na cestě, směřující k jednomu cíli: k poznání sebe samotných a k poznání Boha. Obojí jde ruku v ruce.

Naším cílem nebylo Santiago de Compostela, nýbrž Utrecht. Dnes jsme nepřišli pěšky a nemáme zde hrob apoštola, máme však stejnou naději, že tento kongres přispěje k lepšímu poznání nás samých a hlubšímu prožitku Boží blízkosti.

Poznáváme se i v Etiopanovi jedoucím na voze a jeho otázkách. Je člověkem hledajícím, člověkem vážným, který pátrá v složitých knihách po odpovědích na otázky života. Je eunuchem, protože do jeho života bylo násilím zasaženo, aby byl přizpůsoben systému etiopské královny, ve kterém se stal dvořanem. Proto se musel vzdát svého mužství.

Etiopan je člověkem, který se řídí normami, jejichž naplňování se od něj očekává. To jej však činí osamělým. Nemůže jinak, než si položit otázku: „Jakým způsobem může můj život ještě nést plody?“ Hledá Boha, je veskrze zbožným člověkem. A přesto se z pouti do Jeruzaléma vrací zpět.

Těž Ježíšův život byl poutí do Jeruzaléma. Lukáš píše o Ježíšově výstupu do Jeruzaléma. V tomto městě se mělo zjevit, kým ve skutečnosti je. Ostatně: nese Ježíšův život skutečné plody?

Těž Filip hledá. Nehledá v prvé řadě v moudrých knihách, ale naučil se naslouchat. Filip zůstává ve své víře bdělým. Víra je záležitostí pozornosti. V životě se skrývá pozvání. Možná je to přímo Bůh, který tě oslovuje v osobě anděla: „Vstaň a jdi!“

Cesta vede pouští. Je to osamělá cesta. Ale ten, kdo je pozorný, nachází spolupoutníky. Tak to bylo přeci i s učedníky, kteří po Ježíšově popravě šli do Emauz.

Na cestě do Emauz se k nim připojil jeden člověk, který se učedníků zeptal: „O čem rozmlouváte?“ (srov. Lk 24, 17). Ježíš jde s nimi, aby kladl otázky. Zve, ale nenutí. Je tam kvůli učedníkům, ne kvůli sobě.

Tak i Filip jde podél vozu. Chvilí to trvá, než zapřede rozhovor.

Pokládat otázky, místo pouhého doprovázení; není to poslání církve ve světě? Nečinila právě to generace zakladatelů starokatolictví? Klást otázky s cílem nacházet skutečné významy skryté pod povrchem. Církev je společenstvím, ve kterém se s opravdovostí snažíme porozumět tomu, co lidé zažívají: vložit prst do rány způsobené zlem a přitakat dobru. To vyžaduje odvahu a nasazení. Vyžaduje to ochotu poznat sebe a Boha.

Proto se stále vrací otázka: „Kým vlastně jsem?“ Co znamená být člověkem? Proč stojí za to žít?

sestupují Filip a Etiopan. To Etiopanovi chybělo na jeho pouti do Jeruzaléma – zkušenost Boží otřesenosti z vyloučení. A v této zkušenosti se vytváří jeho nová životní zkušenost. Příběh vypráví, že dvořan *se radoval a jel dál svou cestou* (Sk 8,39).

Stejnou křestní vodou jsme právě byli pokřepeni. Proto přejí nám všem, abychom nacházeli podobné zkušenosti. Abychom se vzájemně lépe poznali a mohli zakusit onu vášeň, se kterou se Bůh pro nás rozhodl. Ne pro naši panovačnost, ale právě pro naši zranitelnost. Abychom zažili spojení jeden s druhým, s ostatními a s Bohem. Abychom se otevřeli Boží otřesenosti nad zlem a nad člověkem a sdíleli Boží nadšení z krásného a dobrého. Jeden pravoslavný teolog mi vyprávěl, že východní křesťané mají přinejmenším sedm svátostí, a že jedna ze svátostí mimo okruh tradičních svátostí je mystérium přátelství. Přátelství je dlouhodobý vztah, který není založen jen na společných zájmech a stejných pocitech, ale především na vědomí toho, že jeden druhému můžeme být užiteční při hledání významu života, i toho, že jsme na společné cestě.

Děkuji, že jste přijeli. Jsem vděčný, že s Vámi smím sdílet tuto pouť.

Vítejte!

+ Joris Vercammen

(překlady materiálů z kongresu Petr
Jan Vinš a Květoslav Krejčí)

ivana t. konečná

barevný život

Svůj krásný život vnímám
každíčkou minutu, každý den.
Užívám si jej od samého rána,
je jako přenádherný, malovaný sen.

Můj život je jako přenádherný obraz,
můžeš najít spoustu barev v něm.
Ráda strádám střípky okamžiků
do mozaiky své celý den.

Mám ráda svůj barevný život,
v něm můžeš najít mnoho krásného.
Okamžiky, co mé srdce naplňují,
co ze mě činí tvora šťastného.

31. mezinárodní starokatolický kongres v Utrechtu 18.–21. září 2014

(k oslavě 125 let Utrechtské unie)

Na kongres do Utrechtu jsme vyjeli ve 23 lidech po půlnoci ze středy na čtvrtek od ordinariátu malým autobusem, kam jsme se jen taktak vešli. Po pár přestávkách jsme dorazili na místo. Utrecht je město založené na řece Rýnu Římany roku 48 po Kristu. Nazýván byl Traiectum vzhledem k poloze u brodu. Od středověku nazýván Ultra Traiectum. Později pak jen Utrecht.

Hned, jakmile jsme se zabydleli v protestantské ubytovně „Guesthouse Protestantse“, dali jsme si sprchu. Ve 14 hodin jsme se zaregistrovali v katedrále sv. Gertrudy, zaplatili obnos 145 EUR a byli obtěžkáni taškou plnou informací, která v průběhu kongresu úměrně nachozeným kilometrům těžkla víc a víc. Poté jsme se rozešli do starého města s typickou nizozemskou architekturou, s kanály, mnoha kostely a s nejvyšší stodvanáctimetrovou samostatnou věží v Nizozemsku (hrající každou čtvrt hodinu zvonkohru). Až

na únavu po dlouhé noční jízdě autobusem mi bylo moc hezky. Slunce svítilo, mořský vzduch, úplně jiné vjemy než ve vnitrozemí... no nádhěra!

Ještě před setměním nás oficiálně přivítali ve sv. Gertrudě, ale s několika účastníky jsme odešli dříve, protože jsme už padali únavou. Ovšem za cenu připravení se o uvítací přípitek!

Pátek začal ranní bohoslužbou v Domkerku – v dómu sv. Martina, po reformě patřícímu kalvinistům. Pak nás rozdělili asi do dvaceti skupin podle toho, jaké téma workshopu jsme si vybrali. Já jsem zvolila téma „smrt“ a jako druhé „péče ve stáří“. Smrt jsem si užila víc, debata kolem péče o stáří mě moc nezaujala, ale seznámila jsem se na něm s utrechtskou kněžkou, s níž jsem si asi hodinu povídala. To, co mě opravdu hluboce dostalo, bylo její vyprávění o křtech umírajících dětí. Vše vykládala s vyrovnanou rozjasněnou tváří. Tak moc mě to dojalo, nenalézám vhodný přívlastek!

V půl páté následovala v dómu přednáška „Na zemi jako v nebi“ týkající se životního prostředí. Byla opravdu zajímavě vedená profesorem pravoslavi z USA Johnem Chrysavgisem, v duchu pravoslavi.

Pokračovaly večerní modlitby a návštěva konventu sv. Kateřiny, jehož součástí je opravdu zajímavé a pozoruhodné muzeum sakrálního umění.

V sobotu byl na programu nejprve rozhovor s diakonkou Basileje. Odehrál se v kostele sv. Jana. Ať už je tato žena jakkoliv zajímavá,

interview bylo ploché, bez nápadu a zdlouhavé. Podle mého názoru nebylo vůbec nutné. Zato ovšem odpoledne v dómu, hlavní bohoslužba k 125. výročí Utrechtské unie celebrowaná arcibiskupem Jorisem Vercamennem a biskupy ostatních zemí a církví! Zúčastnila se jí Její královská výsost princezna Beatrix (bývalá nizozemská královna)! Seděla jsem pět metrů od ní! Atmosféra byla velkolepá a silná!

Nálada se vzápětí uvolnila poté, co jsme se rozešli na recepci a na večeři. Přitom jsem si bezvadně poddiskutovala s několika kněžími (kněžkami) různých národností. Den byl zakončen veselou divadelní hrou v atriu akademie, která je v bezprostřední blízkosti dómu. Organizátoři se se všemi rozloučili balíčkem cibulí červených tulipánů.

Neděle, poslední den. Jaká škoda, že to netrvalo o něco déle! Zase ideální počasí! Závěrečná bohoslužba, po níž se děkovalo všem organizátorům za úsilí, které dokonalému průběhu kongresu věnovali. Ve skupinách se dělaly celkové závěry.

S balíčky jídla k obědu jsme si pak ještě chvíli poklábosili před kostelem a ve 14 hodin definitivně opustili Utrecht. Cesta domů trvala kratší dobu než cesta na místo. Celou dobu v autobuse jsme si vyměňovali dojmy a řešili různé problémy. Já jsem usnula teprve ve tři hodiny ráno, ale to už jsem byla doma.

Milý čtenáři, mohla bych toho napsat určitě třikrát víc, ale obávám se, že už bych, navzdory mým nepochybným literárním schopnostem, neudržela Tvoji pozornost. Děkuji Ti za trpělivost!

☒ *Alena Vondrášková, farní obec Soběslav*

Rozhovor s... Evou Pudilovou a Rehořem Zywczokem

Eva i Rehoř byli jedni z účastníků Starokatolického kongresu v Utrechtu, tak jsem se na tyto zástupce z pacovské farnosti obrátila s pár dotazy o tom, jak se jim na kongresu líbilo. Jeden pohled duchovního a jeden pohled laika.

Z jakého důvodu jste se rozhodli jet na Starokatolický kongres v Utrechtu a s jakým očekáváním jste tam jeli?

EP: Ačkoli mi prostředí malé církve velmi vyhovuje, občas mám pocit, že znám pomalu každého starokatolíka v Čechách, když ne jménem, tak alespoň podle tváře. Kongres je ideální místo pro to, podobné pocity odbourat, potkat se s lidmi z ostatních zemí, stejně

jako se, mnohdy po delší době, setkat s členy českých farností. A navíc je to možnost podívat se „jak to dělají jini jinde“.

ŘŽ: Důvodů mého rozhodnutí bylo několik:

- oslavit výročí Utrechtské unie,
- setkat se s lidmi, které jsem poznal na předchozích kongresech,
- navštívit starokatolické muzeum,
- vidět zemi, kde lidé tak houževnatě bojují s mořem o získání kousku souše.

Jak na vás Utrecht zapůsobil při prvním dojmu? Co vás zaujalo?

EP: Na první dobrou mi naskočí: příjemné město protkané kanály, s nádherným dómem, úžasné staré budovy skloubené s moderní architekturou, originální soptury doplňující veřejné prostory, všudypřítomní cyklisté a troška organizačních zmatků na začátku Kongresu.

ŘŽ: Po celonoční cestě autobusem byl jsem dost unavený, abych něco vnímal. Každopádně i přes celkovou únavu byli naprosto

neopřehlédnutelní všude přítomní cyklisté. Ti jezdili zleva, zprava, zepředu, zezadu a nekončící koloně těchto zapálených sportovců nebylo konce. Na druhý den jsem začal vnímat krásy Utrechtu mnohem více. Navštívil jsem staré město, kde bylo mnoho krásných budov stavěných z malých červených cihlíček. Určitě velký dojem na mě zanechala katedrála, ve které jsme mohli slavit Eucharistii společně s princeznou Alžbětou.

Jak se vám líbil připravený program?

EP: Byť byl zpočátku provázen drobnými organizačními nesrovnalostmi a kvůli zkrácení doby tak trochu „zhuštěný“, myslím, že byl připraven pestře, pěkně, zajímavě a vyváženě. *ŘŽ:* Myslím, že si každý mohl vybrat z programu kongresu to, co ho zvláště zaujalo. Byl čas na modlitbu, setkání, rozhovory u kávy, kulturní a duchovní zážitky. Možná, že bych trochu omezil čas určený na workshopy.

**A co byste z programu nejvíce vypíchlí?
Na co budete asi nejvíce vzpomínat?**

EP: Jednoznačně na divadelní „spektákl“, představení parafrázující biblický příběh Jób a současně si tak trochu „utahující“ z Utrechtské Unie. Vizuální, hudební i divadelní potěcha oka a velký námět k přemýšlení. Je opravdu škoda, že premiéra byla současně i derniérou.

ŘŽ: Z kongresu jsem si odnesl dva nezapomenutelné zážitky: prvním byla bohoslužba v katedrálním chrámu v Utrechtu, které se zúčastnila princezna Alžběta. Nebylo to jen z důvodu její přítomnosti, ale hlavně když při společných písních zaznělo bezmála 600 starokatolických hlasů. Druhým zážitkem byla hudební hra o biskupovi z UT.

Určitě patří poděkování všem organizátorům kongresu v Utrechtu a překladatelům do češtiny.

**Děkuji za Vaše postřehy a odpovědi
a snad se potkáme na dalším kongresu
v Rakousku.**

☒ *připravila Monika Mádllová*

dějiny českého starokatolictví

(seriál pro Communio)

bernard bolzano a litoměřický seminář

V minulém díle našeho historického seriálu jsme se podívali na historii reformních proudů v katolické církvi v německojazyčné oblasti. Protože české země byly, alespoň pokud jde o vzdělanější vrstvy obyvatelstva, mezi které duchovenstvo patřilo, fakticky dvojjazyčné, docházelo k přebírání reformních idejí i v českojazyčném prostředí. Výrazně se o to zasloužilo několik významných postav, které – ač třeba samy německojazyčné – působily mezi Čechy. A jednou z těch nejvýraznějších byl Bernard Bolzano.

Osvícení biskupové

Mezi českým duchovenstvem ovlivněným již předchozími reformními proudy, našel velký ohlas reálně žitý josefinismus. V českém prostředí se nesetkáváme tolik s originální teologickou tvorbou v osvíceneckém duchu, ta se odbyvala většinou v němčině, i když autor česky třeba hovořil, ale praktické dopady reformu na každodenní církevní život byly v českém kléru bouřlivě diskutovány.

Katolická hierarchie na našem území k výraznějším zásahům do církevního života zůstávala poměrně chladná a skeptická, snad s výjimkou litoměřického biskupa Josefa Františka Hurdálka a královehradeckého biskupa Jana Leopolda Haye. Jan Leopold Hay se narodil roku 1735 a zemřel roku 1794. Byl vzdělaným osvícencem a uvědomoval si s porozuměním problematiku tajného nekatolictví, se kterou se ve své královehradecké diecéze setkával.

Jako duchovní pastýř své diecéze ihned po vydání Tolerančního patentu pastýřským listem z listopadu 1781 požadoval jeho důsledné dodržování a vybízel k všestranné toleranci vůči nekatolíkům. Josef František Hurdálek se narodil roku 1747 v Náchodě a zemřel roku 1833 v Praze. V Praze vystudoval filosofii a ve Vidni získal doktorát z teologie. V mládí byl chráněncem biskupa Haye a přítelem Josefa Dobrovského. V letech 1765–1790 byl rektorem pražského generálního semináře, založeného v rámci josefinských reforem a prodchnutého osvícenským duchem. Roku 1794 přešel do Litoměřic a roku 1815 se zde stal biskupem.

Kněz se slovanským zápallem

Jako velmi výrazný zjev této doby, byť ne zcela typický, se jeví již zmíněný Josef Dobrovský. Narodil se roku 1753 v Darmotech na území dnešního Maďarska a zemřel roku 1829 v Brně. Byl knězem (světil ho roku 1786 biskup Hay), významným filologem, historikem a zakladatelem vědecké slavistiky. Skrze studium staročeské Bible, slovanské liturgie a českých dějin se stal velkým zastáncem národního jazyka v bohoslužbě a sám v Chudenicích na Klatovsku na panství Evžena Černína opakovaně sloužil mši v češtině, proti nařízení církevního práva, a otevřeně kritizoval Řím pro zákaz slovanské liturgie a pro ztráty na národní kultuře, které tím vznikly.

Od matematiky k teologii

Významnou osobou, která velmi výrazně ovlivnila směřování jazykově českého i jazykově německého reformního katolicismu na našem

Josef František Hurdálek

vyšší gymnázia, která se dočkala mnohých reedic a byla užívána až do 20. století.

Pro dějiny starokatolictví u nás jsou významní zejména Bolzanovi žáci působící na Litoměřickém semináři. Litoměřická diecéze, bezprostředně sousedící s protestantským Saskem, se již od poloviny 18. stol. stala místem sdílení duchovních hodnot a pokrokových směrů. Odsud pocházel katolický osvícenec Karel Heinrich Seibt, zde byly ve velké míře nakupovány protestantské knihy a zde také vznikly, zejména v době, kdy litoměřickým biskupem byl Bolzanův přívrženec Josef František Hurdálek, zvláště příhodné podmínky pro šíření Bolzanových myšlenek i jejich uvádění do praxe. Z významných Bolzanových pokračovatelů se zde zaslouží jmenovat František S. Schneider, který zprostředkoval Bolzanovo učení Františku Náhlavskému, Josef Michael Fesl, který byl vůdčí

osobností litoměřických bolzanistů, a Bolzano sám s ním konzultoval většinu svých děl, Vincenc Zahradník, který šířil Bolzanův odkaz svou spisovatelskou a časopiseckou činností a všímal si dědictví české reformace, František Příhonský, který šířil bolzanovství na pražském Lužickém semináři, a Antonín Krompholz, který významně ovlivnil školství v severních Čechách a byl učitelem Antona Nittela, jedné z nejvýznamnějších osobností severočeského starokatolictví.

hurdálkův pád

Bolzanista Fesl se svou radikalitou stal také důvodem pádu litoměřického biskupa Hurdálka, když ve svém osvěceném zápalu zašel možná až příliš daleko. Do Litoměřic přišel ihned po studiích a po nástupu Hurdálka na biskupský stolec se stal procesem semináře a konsistorním radou. Vyznačoval se velkou horlivostí v šíření Bolzanova učení, což se mu stalo osudným. Na základě svého skandálního kázání z 19. října 1817, vyloučení několika studentů, za nimiž stáli vlivní patroni (zejména pražský kanovník Pallas), a založení tajného diskuzního spolku Christenbund byl udán do Říma a papežským breve z 18. prosince 1819 bylo nařízeno jeho sesazení. Do Litoměřic byla následně z Vídně vyslána zvláštní policejní komise, která poztýkala reformní profesory a zabavila jim jejich písemnosti. Fesl byl pak v letech 1820–1824 vězněn v klášterních vězeních a až do roku 1848 byl pod policejním dozorem. Zemřel zapomenut ve Vídni. Pro litoměřické reformní myslitele to byla sice velká rána, ale i tak zůstal litoměřický seminář jedním z nejprogressivnějších v monarchii.

litoměřický seminář

Starokatolická spojka

Litoměřickým seminářem přímo prošlo několik budoucích starokatolických duchovních, z těch nejvýznamnějších budoucí správce varnsdorfského biskupství Amandus Czech (Miloš Čech) a zakladatel jazykově českého starokatolictví František Iška.

Vidíme tedy, že starokatolické hnutí na našem území bylo již předjímáno katolickými reformními proudy doby dřívější. Rovněž u duchovních, kteří při budování starokatolických církevních struktur hráli vůdčí roli, můžeme nalézt přímé ovlivnění zejména praktickým bolzanismem (Čech, Nittel, Iška). Nelze tedy než vidět starokatolické hnutí jako hnutí navazující přímo na starší vnitrokatholické reformní proudy, které připravily jak teologicky (Bolzanoovo poměrování tradice zásadou Vincence Lerinského a odmítnutí papežského primátu), tak církevně prakticky, disciplinárně (otázka celibátu, národního jazyka v liturgii, ušní zpovědi) a historicky (ideologicky nezatížená reflexe české reformace) půdu pro ustavení církevní struktury, která – byť za cenu rozchodu

s Římem – reformní program osvícenského katolicismu prakticky naplnila.

Döllinger a Bolzano

Někdy bývá vznášena otázka, proč se na evropské úrovni některý z významných teoretiků starokatolictví (zejména pak Ignaz von Döllinger) výslovně nepřihlásil k Bernardu Bolzanovi a jeho reformnímu programu. V odpovědi na ni můžeme říci, že jak Bolzano, tak Döllinger vycházeli do značné míry ze stejného zdroje: z názorů tübingenské katolické školy a zejména pak z učení Johanna Adama Möhlera, který tvoří prokazatelné pojítko mezi oběma teology, avšak Döllinger, který kromě ovlivnění Möhlerem náležel i k tzv. Sailerovu kruhu, dovádí své reformní požadavky již z počátku do radikality, která nebyla Bolzanovi možná a která je v českém prostředí spíše naznačena než naplno vyslovena až reformním programem Františka Náhlavského v roce 1848, který ale v katolickém prostředí neobstál.

✎ *Petr Jan Vinš, farnost Praha*

hvízdající biskup

S biskupem Teunisem Johannesem Horstmanem jsem se seznámil v roce 1992, kdy se zúčastnil zasedání Konference evropských církví, které se konalo v Praze. Jako první z biskupů Utrechtské unie přijal moje pozvání strávit se mnou jeden nedělní „pracovní den“.

Brzy ráno jsme spolu s ním a vídeňským biskupským koadjutorem Prof. Ernstem E. M. Hammerschmidtem (teologem a orientalistou, který pocházel z Mariánských Lázní), v autě, které řídil dr. Frey, vyrazili do Varnsdorfu, kde jsme v tehdejší (a ještě zdaleka neopraveném) katedrálním chrámu spolu slavili eucharistii. Po obědě v místní hospodě Beseda (U Kotrmána) jsme se vrátili do Prahy a v 15 hodin jsme u sv. Klimenta koncelebrovali při bohoslužbě, které předsedal arcibiskup z Canterbury George Carey. Když jsem pak spěchal na 17. hodinu ještě do naší rotundy, takřka dvoumetrový biskup Teunis mě poplácal po zádech a řekl: „Jdi sám a pozdravuj tam, já už toho mám dneska dost a jdu si lehnout.“ Ano, byl jen o pár týdnů starší než moje maminka, a měl na to nárok. Pak jsme se setkali při mé první účasti na zasedání Mezinárodní biskupské konference na podzim téhož roku v Konstancinu u Varšavy. Při eucharistii, která se slavila každý den v tamní kapli, v tichu po svatém přijímání mě hned poprvé zarazilo tiché hvízdání, které se ozývalo z řady za mnou. Když jsem se ohlédl, viděl jsem velikého biskupa Teuna, který stál s pohledem vzhůru, pohupoval se a tiše hvízdal a hvízdal.

Jako správný Holanďan čas od času vyražel s karavanem do levnějších destinací. Třeba na Máchovo jezero, a když projížděl Prahou, nechával mně na dveřích rotundy na papírku vzkaz: „*Byl jsem tady, pozdravuju a jedu zase dál. Ať Tě Bůh pořád posiluje.*“ +Teun“

Když mě během dovolené zastihla zpráva, že 12. srpna 2014 zemřel emeritní biskup haarlemské diecéze v Nizozemí Teunis Johannes Horstman, nevědomky jsem si při modlitbě za něj začal tiše hvízdát a v hlavě se mi vybavil verš z proroka Zachariáše: „*Hvízdnu na ně a shromáždím je, protože jsem je vykoupil, bude jich zase mnoho, jako jich bylo kdysi...*“ (Za 10,8)

Biskup Teunis Johannes Horstman se narodil 3. května 1927 v Utrechtu, na kněze byl vysvěcen v roce 1951, biskupské svěcení přijal v roce 1987 a jako biskup působil v diecézi Haarlem až do roku 1994, kdy ze zdravotních důvodů odešel do emeritury. Navzdory tomu přežil svého nástupce v biskupském úřadu Jana Lamberta Wirixe (+ 2008), jako vdovec se ještě před dvěma lety znovu oženil, a až do své smrti žil v jedné ze svých někdejších farností na břehu moře v Egmondu aan Zee, kde byl velmi populární. V Egmondu byl také pohřben 18 srpna 2014.

Byl tady a jel zase dál... R.I.P!

+Dušan

100 let kostela v Šumperku

Ve dnech 5.–7. září 2014 se v šumperské obci uskutečnily oslavy 100. výročí posvěcení kostela. K samotnému vysvěcení došlo 8. září 1914, kdy byl po pětíměsíční horečnaté stavební činnosti (začala 1. světová válka) dokončen kostel Kristuskirche, po II. světové válce pak sv. Jana Evangelisty. Zároveň s kostelem byla vystavěna i fara, která je s ním spojena a vytváří půdorys ve tvaru písmene L a spolu se zděným oplocením tvoří architektonický celek používající v současnosti památkové ochrany.

Kostel je řešen jako jednododná sakrální stavba s dřevěným kůrem a stropem. Loď je ukončena vítězným obloukem a celý prostor pak polokruhovou apsidou. V průčelí kostela se nachází věž, která byla hned na počátku osazena dvěma bronzovými zvony z dílny K. Schwabeho z tehdy německého města Biala. Větší váží cca 400 kg a menší 150 kg. Kromě zvonů se na věži brzy objevily i 3 hodinové ciferníky.

Dostavba kostela předznamenala období rozkvětu obce i starokatolictví na severní Moravě. Právě ze Šumperka byl dlouhá léta redigován celocírkevní časopis farářem Josefem Fergem, který se snad nejvíce ze všech duchovních o obec v historii zasloužil. Bohužel to, co bylo dlouhá léta s velkým úsilím budováno, vzalo za své po II. světové válce. Kostel i fara náhle osiřely, když všichni členové obce museli odejít. Kostel i faru užívala

pravoslavná církev, od 60. let se pak kostel stal domovem pro malé společenství kolem faráře Vasilu Daníška. Faru až do počátku 80. let obýval pravoslavný duchovní. Spolu s duchovním úpadkem plíživě postupovalo i chátrání staveb. Kostel se postupně ukrýl za hradbou starých ovocných stromů ve farní zahradě, jakoby chtěl přečkat skryt před zraky okolí těžké časy. Dokonce existovaly plány, že ustoupí budovanému panelovému sídlišti, našel se i kupec.

Nakonec všechna nebezpečí překonal, aby se po společenských změnách v naší zemi mohl opět zaskvět v plné kráse. Dílo obnovy však nebylo snadné a vyžádalo si velké úsilí i nemalé prostředky. Na obnovu vnějšího pláště počátkem devadesátých let navázala postupná generální oprava téměř všeho po roce 1997, kdy do šumperské obce přichází nový farář

Pavel Cepek s manželkou. Objevují se noví farníci, aby také přiložili ruku k společnému dílu a začali vytvářet novou obnovenou obec. Toto všechno a ještě mnohem víc si chtěli připomenout účastníci jubilejních oslav, které v Šumperku proběhly o prvním zářijovém víkendu. V pátek večer přibyla delegace ze Švýcarska, protože právě tato naše sesterská církev se prostřednictvím organizace Partner Sein velmi zasloužila o dílo obnovy i realizaci projektu Centrum. Připravili jsme pro ně bohatý kulturní i společenský program. Hned v sobotu ráno jsme společně vyrazili na pouť po šumperských pamětihodnostech, aby se naši hosté mohli co nejlépe seznámit s městem, kterému se v době největší slávy přezdívalo „malá Vídeň.“ Posilnění vydatným obědem pak usedli do kostelních lavic, aby vyslechli koncert šumperského dětského pěveckého sboru Motýli. Hodinka strávená v srdečné atmosféře utekla jako voda a hned poté program pokračoval až do pozdních nočních hodin zahradní slavností na farní zahradě. Nechybělo pochopitelně ani grilování a žízeň mohli přítomní hosté ze zahraničí i Šumperka zahnat nejen sklenkou vína, ale i oroseným ležákem Gustav z litovelského pivovaru. Pod plátěnou střechou velkého piknikového stanu se sešla vskutku pestrá společnost a v srdečné atmosféře brzo opadla i jazyková bariéra. Teprve půlnoc a únava z náročného dne zahnala hosty zahradní slavnosti na kutě. Program oslav vyvrcholil slavnostní bohoslužbou v neděli dopoledne. Předsedal jí bratr biskup Dušan spolu s anglikánským biskupem ze západní Ugandy a s nimi duchovní

od nás i ze Švýcarska. Kromě šumperských farníků a zahraničních hostů přijeli oslavit toto významné jubileum i členové obcí z Brdličné a ze Zlína. Na závěr pak bylo prosloveno několik projevů a předány dary. Po společném fotu před kostelem se účastníci bohoslužby přesunuli na zahradu, aby nad šálkem kávy a koláčem k zakousnutí nechali doznít slavnostní atmosféru těchto chvil.

Všechno krásné však jednou končí. To platí i pro naše oslavy. Svíčková byla onou důstojnou tečkou a po požehnání na cestu jsme se museli s našimi hosty definitivně rozloučit. Šťastnou cestu, přátelé, a někdy zase na shledanou!

Areál šumperského kostela se opět vrátil do všedních dnů, zbývá jen složit stan, všechno uklidit, poděkovat těm, kdo přiložili ruku k dílu. Dík také náleží ústředí církve za finanční podporu oslav. A zítra je třeba vykročit. Kam? Přece do druhé stovky!

Úplně na závěr pak prosíme laskavé čtenáře, aby našemu jubilantovi věnovali některou ze svých modliteb, ať Pán uchová šumperský chrám i pro příští pokolení.

☒ *Pavel Cepek*

Přijela pout'

aneb jak jsme oslavili
svátek sv. Vavřince

V neděli 10. srpna, přímo na den sv. Vavřince, jsme oslavili patrocinium našeho katedrálního chrámu. Zatímco jinde, dle dostupných zpráv, občas spadlo pár kapek deště, nám celé odpoledne počasí přálo. A tak si mohly děti, ale i dospělí, opět užít spoustu zábavy u her či divadla připravených divadlem Studna, začarovat si s kouzelníkem, vyřadit svého výtvarného ducha při malování na skleničky, či vyrobit si vlastní loutky. V průběhu celého odpoledne probíhala vystoupení skupiny Euphorica hrající středověkou hudbu. A jelikož tyto krásné dámy nejsou lakomé, dokonce nás i pár písniček naučily.

V 17 hodin pak již tradičně začala eucharistická slavnost, které předsedal náš biskup a během které přijal svátost křtu a biřmování náš bratr Honza. Jako překvapení zahrála kapela Dr. Max při přijímání píseň Andělé. Autorem textu této skladby je právě náš biskup. Škoda jen, že více písní v této malé sestavě Dr. Max již zahrát nemohl. Po bohoslužbě pak byly připraveny ještě dvě hudební vystoupení. Nejprve se před kostelem divákům představila skupina Kachna & Zodiac se svými šansony, která na závěr vystoupení všechny pobavila svým originálním převyprávěním životního příběhu Ježíše z pohledu jeho rodičů.

Po sedmé hodině pak naladili a nazvučili své nástroje pánové z Blues Ob-session. Tento

nový hudební projekt našeho varhaníka Vojty Starého předvedl, že jde o skvělé muzikanty, kteří dovedou svou hrou zaujmout nejen jednoho kolemjdoucího turistu.

Pokud jste neměli možnost se na Svatovavřínecké petřínské pouti zastavit a prožít toto skvělé odpoledne s námi, nezoufejte! Máme pro vás aspoň malou útěchu v podobě fotek z celého dne.

☒ *Monika Mádlová*

Zprávy

Zemřela manželka biskupa Augustina Podoláka

Paní Marie Podoláková, vdova po biskupu Augustinu Podolákovi, zemřela ve středu 3. září 2014 ve Cvikově. Pohřbena byla vedle biskupa Augustina na cvikovském hřbitově 9. září 2014.

biskup dušan v pacově

V neděli 2. listopadu 2014 navštíví biskup Dušan Hejbal farnost v Pacově, kde bude mj. předsedat eucharistické slavnosti v ekumenické kapli místního domova seniorů.

U sv. Vavřince slavíme eucharistii již 20 let

V sobotu 27. září 2014 oslavila pražská obec i celá naše církev 20. výročí první bohoslužby slavené v katedrálním

chrámu svatého Vavřince na pražském Petříně. Slavnostní bohoslužbě předsedal biskup Dušan.

Oslavy 600. výročí přijímání pod obojí

Letos uplyne již 600 let od obnovení svatého přijímání pod obojí způsobou, které v roce 1414 v pražských kostelích obnovil Jakoubek ze Stříbra. Toto významné výročí

si české církve připomněly celodenním oslavami konanými především v Praze v neděli 12. října 2014. Hlavní program se uskutečnil v Betlémské kapli na Starém Městě, tj. nedaleko rotundy Nalezení sv. Kříže, kde slaví eucharistické slavnosti pražská starokatolická farnost.

Pro usmání

Několik kazatelů různých směrů se sešlo v budově katolické církve k diskusi. Organizátor, katolický kněz, všem nabízí sklenici whisky, aby trochu pozvedl náladu a zbavil ovzduší onoho téměř viditelného napětí mezi zastánci různých denominací. Kazatel metodistické církve se s poděkováním chopí sklenice a svižně ji do sebe obrátí. Zatím představitel církve Znovuzrození Ježíše Krista říká katolíkovi: „Cože, whisky?!? Raději bych strávil noc v nevěstinci, než pozřít kapku alkoholu.“ Na to metodista vyprskne whisky zpátky do sklenice a povídá: „Cože, my si můžeme vybrat?!?“

31. mezinárodní starokatolický kongres

